

Asia: VN/17679/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Ystävyyden puistosta annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö on pyytänyt Museoviraston lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee Kuhmon kaupungissa ja Suomussalmen kunnassa sijaitsevasta Ystävyyden puistosta annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamista. Museovirasto toteaa asiasta lausuntopalvelu.fi -alustalle annettuna lausuntonaan seuraavan.

Asian taustaa

Kuhmon Tönölänniemessä sijaitseva luontokeskus Petola ja puiston tutkimuskeskus rakennettiin vuonna 1993 Ystävyyden puiston hallinnon ja hoidon, opastuksen sekä tutkimuksen tarpeisiin. Metsähallituksen Luontopalvelut vastaa kiinteistöistä ja Luontokeskus Petolan toiminnasta ja Suomen ympäristökeskus puolestaan 2007 lähtien tutkimuskeskuksen toiminnasta.

HE-luonnoksen tavoitteena on mahdollistaa luontokeskuksen sekä tutkimuskeskuksen toiminnan päättäminen sekä kiinteistön ja rakennusten luovuttaminen valtion, ts. Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnasta – kustannussäästöjen saavuttamiseksi. Metsähallituksen Luontopalvelut karsii hallinnassaan olevaa rakennuskantaa kiinteistöjen vaatiman hoidon ja käytettävissä olevien resurssien tasapainottamiseksi.

Ystävyyden puisto on perustettu vuonna 1990 oman erillisen lakinsa (484/1990) nojalla. Puisto on Suomen puoleinen osa Suomen ja Venäjän Ystävyyden luonnonsuojelualueesta solmitun valtiosopimuksen (68/1990) toteutusta. Valtiosopimuksen tavoitteena on ollut edistää maidenvälistä yhteistyötä erityisesti luonnon- ja ympäristönsuojelun sekä ympäristötutkimuksen alalla. Laissa on säädetty puiston henkilöstöstä sekä opastus- ja tutkimuskeskuksen perustamisesta Kuhmoon, mm. suojelualueiden perustamisen kompensaaiona. Puistoon kuuluu viisi luonnonsuojelualueita: Elimyssalo, Lentua, Iso-Palonen ja Maariansärkät, Ulvinsalon luonnonpuisto ja Juortanansalon-Lapinsuon soidensuojelualue.

Metsähallituksen mukaan Luontokeskus Petola on suhteessa käyntimääriin ja kävijäpotentiaaliin liian suuri, epätarkoituksenmukainen ja kustannuksiltaan kallis. Voimavarat on tarkoitus kohdentaa laajemman asiakaskunnan tavoittavaan digitaaliseen asiakaspalveluun, maastopalvelujen ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä Kuhmon ja Kainuun luontokohteista viestimiseen. Metsähallitus ja Luontopalvelut ja niiden henkilöstö jatkaisi toimintaansa Kuhmossa, vaikka puheena olevista kiinteistöistä luovuttaisiin. Suomen ympäristökeskus vastaisi jatkossa Ystävyyden puiston tutkimustoiminnasta muusta toimipaikasta käsin. Mikäli Metsähallitus luopuu Petolasta ja/tai sen toimintojen ylläpitämisestä, Kuhmon kaupunki on edellyttänyt kompensaaiona, että Metsähallitus käyttää vastaavan euromäärän luontomatkailun kehittämishankkeisiin. Esitysluonnoksen mukaan lakimuutoksella ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia Kuhmon kaupungille. Esitysluonnoksen tavoitteena on myös päivittää puiston perustamistarkoitus vastaamaan nykyistä tilannetta, jossa Venäjän kanssa tehty tutkimus- ja luonnonsuojeluyhteistyö on päättynyt.

Museoviraston kanta

Hallituksen esitysluonnoksessa lain 1 §:stä ehdotetaan poistettavaksi kohta, jonka mukaan puisto on perustettu yhteistyön edistämiseksi ympäristönsuojelun alalla

Suomen ja Neuvostoliiton kesken. Pykälässä todettaisiin jatkossakin, että puisto on perustettu Kainuun metsä- ja suoerämaiden, järvi- ja harjuluonnon sekä metsäpeuran elinympäristön suojelemiseksi sekä ympäristöntutkimusta varten. Näin Ystävyyden puiston perustamistarkoitus vastaisi sisällöltään muiden vastaavien valtion luonnonsuojelualueiden perustamistarkoitusta. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan kumottavaksi lain 6 §, jossa on säädetty puiston opastus- ja tutkimuskeskuksen perustamisesta Kuhmoon ja puiston henkilöstöstä.

Museovirastolla ei ole huomautettavaa kyseisiin pykälämuutosehdotuksiin. Itäisen Suomen alueiden ja kuntien kehittämistä ja vahvistamista mahdollisimman monissa eri yhteyksissä virasto pitää kuitenkin tärkeänä, mm. kokonaisturvallisuuden ja siihen liittyvän henkisen kriisinkestävyysnäkökulmasta.

Luontokeskuksen ja tutkimuskeskuksen kiinteistö, joka on Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnassa, sisältää seuraavat neljä 1990-luvulla valmistunutta rakennusta: Luontokeskus Petola, puiston tutkimuskeskus, majoitusrakennus ja Metsähallituksen toimistotilat. Rakennuksista ei ainakaan toistaiseksi ole käytettävissä inventointitietoja. Niiden luovuttamiselle ei ole tiedossa lakiin perustuvia esteitä, mutta Metsähallituksen tulee kyseisten rakennusten mahdollista myyntiä valmistellessaan pyytää niistä erillinen lausunto Museovirastolta.

Tuominen Laura
Museovirasto - Kulttuuriympäristöpalvelut